

blake ves dan raven sobot, nedelj
in praznikov.
lured daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

Uredniški in upravljalni prostori
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

Poljska vlada apelira na Veliko Britanijo za pomoč

Zunanji minister Beck odletel v London. Nemška armada zasedla Krakov in dobila kontrolo nad poljskimi težkimi industrijami ter bogatim premogovnim poljem v Gornji Šleziji. Židje in Poljaki bežijo iz Varšave. Francoske čete prekoračile mejo in invadirale nemško ozemlje.

Varšava, 7. sept. — Poljski zunanji minister Jožef Beck je odletel na svoj pot proti Londonu, kjer bo izročil angleški vladi nujen apel, naj takoj izpolni na pomoč Poljski. Poljska vlada je obupen. Če ne bosta Anglija in Francija, zaveznici Poljske, takoj izrekli odločne akcije, bodo izbruhnila izgnani iz Varšave. Židje in Poljaki bežijo v trumah iz Varšave in drugih poljskih mest.

Naplo prodiranje nemških čet na poljsko ozemlje. Člani poljske vlade so se umaknili iz Varšave v Lublin, ki leži 90 milj južno od Varšave. Sovražnik je dosegel črto na mestu Cichanov in na južozapadni fronti nemška armada zadržuje nemške čete. Ob črti Warta-Szeraw-Kamienski se vršijo srčne boje. Na severni fronti so nemške motorne kolone prodirle v Pleska.

Po zadnjih poročilih nemške vojske kontrolirajo že osmino poljskega ozemlja, na katerem živi 6.000.000 prebivalcev. Druga nemška armada je prekoračila gorovje ob slovaško-poljski meji in zasedla Nowy Sącz. Oa je prodira v Galicijo in okupirala več mest in vasi. Vest iz Varšave vira pravi, da so Ukrajinci v Galiciji navdušeno sprejeli nemške vojske.

Berlin, 7. sept. — Poveljstvo nemške oborožene sile je naznanilo, da so nemške čete že zasedle južozapadne poljske pozicije in dobile kontrolo nad poljskimi težkimi industrijami, bogatim premogovnim poljem in rudniki cinka. Ko bodo okupirali Jasló, bo Poljska ostala brez premoga in olja. Poljska vojna industrija je dobila smrtni udarec, ko so Nemci okupirali industrijske pokrajine v Gornji Šleziji.

Nemška armada je včeraj okupirala Krakov in Kielce. Slednje mesto leži 148 milj južno od Varšave. Krakov je bil pretežno poljskih kraljev in je bil znan kot "Srce Poljske." Krakov je peto največje poljsko mesto in ima 242.000 prebivalcev. Tam se nahajajo grobnice poljskih kraljev in tam je pokopani tudi maršal Józef Piłsudski, prvi diktator Poljske.

Poveljstvo nemške armade je naznanilo, da so čete zasedle Krakov brez vsakega odpora s strani Poljakov. Slednji niso poskušali niti mostov čez reko Vistulo, ki so se umaknili pred nemškimi četami. Nemške motorne kolone so po zavzetju Krakova začele prodirati proti Lublinu, kamor je pobegnila poljska vlada.

Pariz, 7. sept. — Francoske čete so včeraj prekoračile Maginotovo trdnjavo črto in invadirale nemško ozemlje. To je bilo prvo uradno poročilo, objavljeno v Parizu, o francoskih vojskih operacijah ob zapadni fronti.

Istočasno je vlada naznanila premikanje angleških čet v Francijo. Te se bodo kmalu borile proti Nemcem. Anglija ima v Franciji tudi letalske baze. Tu sodijo, da so francoske čete prekoračile mejo ob Posaarju in Palatinatu. Cilj francoskih vojskih operacij je okupacija Saarbrückena, mesta, ki je nekaj milj oddaljeno od

Stalinovci morajo zagovarjati pakt!

Kdor ne brani pakta s Hitlerjem, bo izključen!

Washington, D. C., 7. sept. — Earl Browder, tajnik in vodja komunistične stranke v Združenih državah, je včeraj izjavil pred Diesovim preiskovalnim odsekom, da član komunistične stranke, ki kritizira pakt med Hitlerjem in Stalinom, je podvržen izključenju iz stranke. Med Browderjem in člani odseka je bila dolga razprava glede tega, ko je bilo sprovedeno vprašanje, kako daleč sega lojalnost ameriških komunistov do Stalina in sovjetske Rusije in če je ta lojalnost v konfliktu z lojalnostjo do Združenih držav.

"Član komunistične stranke, ki kritizira nenapadni pakt med Sovjetsko unijo in Nemčijo, kaže, da ne razume političnih interesov svoje stranke niti splošnih interesov Amerike, katera je pridobila s nacisovjetskim paktom, kajti ta pakt je velike koristi za stranko in Ameriko," je rekel Browder, ko je bil vprašan, kako sodijo člani o tem paktu. "Torej kdor se ne strinja s paktom, zapade izključenju?" je vprašal kongresnik Dies. "Gotovo!" je odgovoril Browder.

Iz tega so člani odseka izvajali, da ameriški komunisti morajo sprejeti in zagovarjati vse, kar pride iz Moskve. "Komunistična stranka Amerike je vključena v kominterni in za nas je potrebno, da se strinjamo s sklepi kominterne," je rekel Browder, pristavil pa je, da "se strinjamo prostovoljno..."

Browderja so vprašali, na kateri strani bi bil v slučaju vojne med Ameriko in Rusijo. Zvijal se je in ni hotel odgovoriti direktno. Rekel je, če kdaj pride do vojne med Ameriko in Rusijo, bo to krivda trockistov. Kongresnik Case, demokrat iz Massachusettsa, je zahteval direktno odgovor. Ko je bil Browder pritisnjen ob steno, je rekel: "Odgovoriti morem le zase, da bi nasprotoval vojni, kakor sem leta 1917."

Browderjeva izjava, da so republikanci leta 1936 ponudili komunistični stranki \$250.000, če nominira Roosevelta kot svojega kandidata, je zelo užalila dva republikanca v Diesovem odseku, dočim se demokratje veselo mužajo. Razpoloženje je bilo, da Browderju nihče ne verjame te storijske, katere ni podprl z nobeno pričjo in z nobenimi konkretnimi dokazi; navedel je le lastno govorico.

Organizatorična kampanja jeklarske unije

Pittsburgh, Pa. — Jeklarska unija CIO je obnovila kampanjo, da potegne delavce v jeklarnah Bethlehem Steel Corp. v svoj krog. Kampanja je bila podvzeta po konferenci reprezentantov jeklarske unije v Chicagu, kateri je predsedoval Philip Murray, direktor CIO.

Bremen v luki neutralske države

Berlin, 7. sept. — Nemški parnik Bremen, ki je odplul iz New Yorka zadnje sredo, je srečno došel v pristanišče nevtralske države, se glasi uradno poročilo. Katera je ta nevtralna država, poročilo ne omenja.

Domače vesti

Obiski
Chicago. — Gl. urad SNPJ in uredništvo Prosveta so 7. t. m. obiskali: Tony, Mary in Nellie (hči) Valenček iz Barbertona, O., ter Frank in Mary Zodnik iz Clevelanda, O.

Konvencija HBZ

Pittsburgh, Pa. — Dne 5. septembra se je začela peta redna konvencija Hrvatske bratske zajednice. Vseh zborovalcev z gl. odborniki vred je okrog 270. Zborovanje se vrši v prvovrstnem hotelu v Pittsburghu.

Clevelandске novice

Cleveland. — V bolnišnici v Warrensville je 5. t. m. umrl Anton Gerbec, star 68 let in doma od Ročinja pri Gorici. V Ameriki je bil 48 let in tu zapuščal sina. Svoječasnó je vodil trgovino, prej pa gostilno. Istega dne je umrla Frances Vlačić, stara 82 let, ki je tu živela 29 let in zapuščala moža in hčer.

Vesti iz Južne Amerike

Buenos Aires, Arg. — Dne 14. avgusta je v tukajšnji naselbini po kratki bolezni umrl Andrej Lipičar, star 40 let in rojen v Kalu pri Kanalu na Primorskem. V Argentini je bil 15 let in tu zapuščal ženo, dva majhna otroka, brata in sestro.

Iz Pennsylvanije

Strabane, Pa. — V bolnišnici v Canonsburgu se nahaja Mary Seničer, članica društva 138 SNPJ. Članstvo ji želi hitrega okrevanja. — Poročila sta se Louis Može ml. in Paulina Gonglik. Obilo sreče!

Nemško-ruski razgovori v Berlinu

Hitler sprejel rusko vojaško delegacijo

Berlin, 7. sept. — Tu se je vršilo že več konferenc med reprezentanti vrhovnega poveljstva nemške armade in visokimi ruskimi vojaškimi častniki, ki so prišli v Berlin zadnje nedelje. Z rusko grupo je došel v Berlin tudi A. Skvarev, novi sovjetski poslanec. Razgovori med Nemci in Rusi se bodo nadaljevali.

Italijanska militaristična mislija bo došla v Berlin v soboto. Ali bodo člani te mislije ferilirali z ruskimi in nemškimi vojaškimi častniki, ni znano.

Govorice, da je bila komunistična Rusija povabljena, naj sodeluje z Nemčijo pri razkosanju poljske republike, se vzdržujejo. Diktator Hitler je sprejel rusko militaristično delegacijo v bližini Kulma v poljskem koridorju, kjer so nemške čete porazile Poljake. Vrhovni štab nemške armade je povabil Ruše, naj obličejo fronto.

Federalna preiskava proti družbi odrejena

Kansas City, Mo. — Federalna preiskava medz in delovnih ur je bila odrejena v tukajšnji tovarni Montgomery Ward Co. W. G. Nathan, predstavnik federalne administracije, kateri je bilo poverjeno izvajanje meznega zakona, je izjavil, da je zadevo tiral pred federalno sodišče potem, ko kompanija ni dovolila pregleda njenih knjig in rekordov.

Nogavičarska unija zmagala v stavki

Kernersville, N. C. — Adams-Millis Hosiery Co. se je podala uniji nogavičarskih delavcev (CIO) in pristala na vse zahteve po pet dni trajajoči stavki. Delavci so izvajali višje mezdne in skrajšanje delovnih ur. V stavki je bilo zavojevalnih več sto delavcev.

AMERIŠKE LADJE ZASTRAŽILE VZHOD. OBREŽJE

Slična akcija odrejena ob Pacifiku

IZVAJANJE ZAKONA NEVTRALNOSTI

Washington, D. C., 7. sept. — Vlada je poslala več bojnih ladij in rušilcev na patroljo več tisoč milj dolgega ameriškega obrežja. Ladje bodo stražile obrežje Atlantika na vzhodu, Novo Škotijo na severu do Portorika in Karibejsko morje do Panamskega prekopa na jugu. Bojna letala bodo tudi uprizarjala polete ob obrežju dneвно.

Te manevre je odredil predsednik Roosevelt, da bo Ameriška popolnoma informirana o morebitnih aktivnostih bojnega brodograja v vojni zapletenih držav ob ameriških vodah. Stephen T. Early, predsednikov tajnik, je dejal, da je ta akcija v soglasju z Rooseveltovo politiko, da Amerika drži svoje roke proč od evropske vojne.

Poveljniki bojne mornarice bodo tako obvestili vlado o navzočnosti tujih bojnih ladij v bližini ameriškega obrežja. Federalna pomorska komisija bo potem opozorila ameriške parobrodne družbe o tem. Poslanički zunanjih držav v Washingtonu bodo tudi informirani o kretanju ameriških trgovskih ladij v coni, kjer se bodo pojavile bojne ladje in podmornice v vojni zapletenih držav.

Čez 116 ameriških rušilcev, ki so počivali v pristaniščih, se bo pridružilo bojnim ladjam v straženju obrežja. Mornarični departmet je odredil takojšen odhod letalske prevozne ladje Langley iz Pearl Harborja, Havaj, v Manila. Ta ima na svojem krovu dvanajst letal. Ameriške bojne ladje bodo poleg vzhodnega obrežja, zastražile tudi zapadno.

Panamski prekop je prišel pod popolno militaristično kontrolo v smislu Rooseveltove odredbe. Ta je bila uveljavljena v interesu zaštite. General David L. Stone je bil imenovan za načelnika administracije Panamskega prekopa.

Vsi koraki, ki jih je podvzela vlada, so v zvezi z izvajanjem nevtralnostnega zakona. Early je dejal, da predsednik Roosevelt še ne bo odredil cenzure radia in časopisja na podlagi kongresu sprejetega zakona, ki določa vladno kontrolo komunikacij v vojni času.

Združitev delavskih unij v Oklahomi

Unije ustanovile skupni svet

Oklahoma City, Okla. — (FP) — Tu je bil ustanovljen skupni unijaski svet, katerega tvorijo unije Ameriške delavske federacije in Kongresa industrijskih organizacij. Ta bo enotno nastopal v vseh zadevah, ki se tičejo delavstva. V deklaraciji, v kateri je pojasnil svoje namene, pravi med drugim:

"Unijaski svet je uverjen, da organizirani delavci z odločnim pritiskom na svoje voditelje v obeh taborih lahko izsilijo poravnavo spora med ADF in CIO. Enotno delavsko gibanje v teh kritičnih časih je neobhodno potrebno. Vsi organizirani delavci naj se pridružijo kampanji za enotnost v svojih vrstah, ki bo prinesla mir in ustvarila pogoje za napredek v delavskem gibanju."

Zadnje vesti

LONDON. — Po vesteh iz Varšave se je poljska obramba večeraj precej učvrstila in nemški naval ne drvi več tako hitro kot je prejšnje dni. Odločna bitka za Varšavo se razvija ob reki Bug okrog 20 milj severno od mesta.

LONDON. — Kolikor je znano, so nacijski podmorniki potopili nadaljnjih pet angleških parnikov.

PARIZ. — Francosko uradno poročilo se glasi, da francoske čete neprestano prodirajo dalje v Posarju in Palatinatu. Zavezniški zračni napadi na industrijska mesta v Porenju se nadaljujejo. Hitler je včeraj poslal šest divizij vojaštva na zapadno fronto.

PARIZ. — Iz Beograda je prišla vest, da je Jugoslavija odredila popolno mobilizacijo svojih čet.

BELGRAD. — Jugoslovanska vlada je včeraj odredila splošno amnestijo za jetnike, ki so v zaporu zaradi korupcije, vohunstva in vojaških zločinov.

WASHINGTON, D. C. — Ickes, tajnik za notranje stvari, je zagrozil s federalnim postopanjem proti vsem profiterjem, ki izrabljajo evropsko vojno za dvig cen živila, zlasti sladkorja. Ickes pravi, da ni absolutno nobenega pomanjkanja sladkorja in vsaka podražitev je zločin.

CHICAGO. — Včeraj je bilo 100 stopinj vročine, kar je rekord v septembru za vse čase, odkar obstoji čikaški vremenski biro.

Avtna unija ojačila svoje vrste

Zdaj zre z zaupanjem v bodočnost

Detroit, Mich. — (FP) — Avtna unija, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, gleda danes z zaupanjem v bodočnost. Razkol je prebolela. Homer Martin, ki je provociral razkol a svojo diktatorsko taktiko kot predsednik unije, se je umaknil s pozorišča, ko je uvidel, da je njegova slava kot delavski vodja zatonila.

Pred enim letom so pesimisti govorili, da je unijasko gibanje v avtni industriji strto. Martin se je sprl z eksakutivnimi uradniki avtne unije in koval zaroto s Harryjem Bennetom, načelnikom policije Ford Motor Co., da potlane avtno unijo pod Fordovo kontrolo. To se ni zgodilo, ker so avtni delavci v pravem času spoznali njegove namene.

Sedaj so skoro vsi faktorji, ki so cepili avtne delavce, odpravljene. Martin je izgubil vpliv in ne šteje nič. Celo Green in drugi voditelji Ameriške delavske federacije ga več ne upoštevajo.

Avtna unija je danes v boljšem položaju nego je bila kdaj prej v svoji zgodovini. Delavci ji zaupajo, kar dokazujejo volitve v avtnih tovarnah, ki so se vršile pod nadzorom federalnega delavskega odbora v zadnjih tednih. V tovarnah Packard Motor Car Co. je ogromna večina delavcev glasovala za unijo CIO kot predstavnico pri kolektivnih pogajanjih.

V političnem oziru ni bil poraz Franka Murphyja, ki je ponovno kandidiral za guvernerja, tako velik udarec kakor so nekateri mislili. Protidelavski zakoniki nečrti so bili sicer sprejeti, toda reakciji je zmešala štrono smrt republikanskega guvernerja Fitzgeralda. V republikanski stranki je nastala konfuzija.

Avtna industrija je oživela in s tem se je stabilnost zaposlitve povečala. Unija je demonstrirala svojo solidarnost v več stavkah, od katere je bila najznačilnejša stavka pri Briggs Mfg. Co. Triumf je prišel, ko se je morala kompanija podati in podpisati pogodbo.

IZREDNO ZASEDA- NJE KANADSKEGA PARLAMENTA

Razprava o kooperaciji z Veliko Britanijo

CENZURA TISKA ODREJENA

Ottawa, Kanada, 7. sept. — Kanadski parlament se je danes sešel v vojnem zasedanju in to prvič po 25 letih, da razpravlja o obrambnih ukrepih in kooperaciji z Veliko Britanijo, katero je slednji obljubil premier MacKenzie King. Znamenja kažejo, da Kanada ne bo začela takoj pošiljati vojaštva v Evropo, pač pa bo parlament razpravljala o zaštiti proti zunanjim agresiji in načrtih, ki naj bi preprečili sabotažo vladnega programa doma.

Kanadska industrijska in finančna struktura bo reorganizirana, da bo Kanada lahko zalagala Veliko Britanijo z orožjem in bojnim materialom. Sinčič je bilo naznanjeno, da je bil polkovnik J. L. Ralston, bivši minister narodne obrambe, imenovan za finančnega ministra.

Detroit, Mich., 7. sept. — Tu in v Windsorju, Ont., so se pričele širiti poročila, da je kanadska vlada že odredila cenzuro časopisja. Izdajatelji listov v Windsorju so povedali, da so že dobili instrukcije, da ne smejo objaviti nobene vesti o gibanju vojaških čet in stvarih, ki se tičejo narodne obrambe, brez dovoljenja avtoritet. Navodila se nanašajo tudi na kretanje parnikov v kanadskih vodah.

W. S. Thompson, direktor kanadskega biroja za cenzuro, je priznal, da je "svetovni" časopisom, naj ne objavijo nobenega poročila, ki je označeno kot zaupno, ni hotel pa razpravljati o drugih detajlih ukrepov o cenzuri tiska.

Policija obljubila pomoč magnatu

Ofenziva proti zaprti delavnici

Lexington, Ky. — (FP) — Edwin Gilson, predsednik Taylor Construction Co., je priznal, da mu je bila obljubljena pomoč državne policije za vzdrževanje odprte delavnice pri dveh gradbenih projektih. Gilson in neki drugi uradnik kompanije sta bila aretirana, ker sta organizirala naval na delavce, ki so zastavljali za priznanje zaprte delavnice, a sta bila kmalu izpuščena iz zaporu.

W. R. Hines, predsednik sveta stavbnih unij v Lexingtonu, je dejal, da je bil Gilson vedno oborožen z revolverjem in grozil stavarjem, "čeprav niso nikogar nadlegovali." Gilsonovo priznanje o obljubljeni pomoči državne policije je obudilo spomin na mobilizacijo državnih milicnikov v harlanskem premogovnem okrožju, ko so se rudarji, člani unije UMWA, borili za zaprti delavnice. Milicnike je poslal tja guverner Chandler, sovranski organizirani delavci. Svoje protidelavsko stališče je demonstriral v izjavi, da je on proti zaprti delavnici.

Turčija pospešila produkcijo municije

Ankora, Turčija, 7. sept. — Vlada je včeraj odredila, da morajo tovarne municije in drugega bojnega materiala operirati noč in dan in sedem dni v tednu. Istočasno so se pojavili v časopisju ostru napadi na Nemčijo. Očitajo ji, "da hoče dominirati ves svet z brutalno silo."

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Marčulina na Zdravstveno društvo (Ivan Čiglene) in Kladno
\$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago
in Cincinatti \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na Cincinnati
\$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincinatti \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Come along to the... Rokopisni dopisi in nenarodnih
listih so na voljo. Rokopisni dopisi v slovenski, po-
stali, dramski, pesni (id.) so vrsto poljubni, le v slovenski,
če je prišlo poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of commu-
nications and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s Hrvati
PROSVETA
2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz nasebina

Odgovor Durnu
Cleveland.—V Prosveti z dne 30. avgusta me hoče br. Durn predstaviti javnosti kot osebo, ki pobira blato, da z njim druge omečem. Res je, da se z br. Durnom že veliko let poznavam. Pravi, da nisem bila upravičena oglašiti se, ker me v svojem dopisu o "sabotiranju SNPJ" ni direktno imenoval, priznava pa, da me je imel v mislih, ker sem pisala dopis v Enakopravnosti. V svojem odgovoru, ki je bil priobčen v Prosveti 23. avgusta, nisem trdila o svoji nedolžnosti, ker sem meseca marca v resnici pisala o tistem koncertu. In ti isti dopis ni bil priobčen samo v Enakopravnosti 5. marca, marveč tudi v Napredku 15. marca in v Prosveti 27. marca. Da je v Prosveti izšel toliko kasneje, je bil mogoče vzrok v tem, ker so imeli preveč dopisov. Ne vem, zakaj br. Durn toliko poudarja, da je bil priobčen le v Enakopravnosti in kaj da sem hotela, da bi bila SNPJ storila.

Jaz nisem v svojem dopisu zahtevala ničesar od nikogar. Tega mi ne more nihče predbacivati. Da ne bo trdil, da ne vem kaj pišem, bom citirala tisti stavek, ki se glasi: "Čudno se mi vidi, da ni priznanja od SNPJ. Od SSPZ so čestitke v programski knjigi, od jednote jih pa ni, da si so vsi člani." Zakaj sem zapisala ta stavek? Zato, ker vem, da so člani obeh organizacij in pri obeh so bili zelo aktivni. To mora vsakdo priznati, kdor jih pozna. Moja navada je, kadar kaj opisujem, gledam v program, ako ga imajo. Br. Durn omenja tudi društvo V boj, da so storili vse. To vemo in o tem ni kritike.

On pravi, da bi bil ignoriral tiste besede, če bi ne bil govoril z očetom prizadetih sinov in da se je oče izrazil, da ne bodo šli njegovi sinovi v odrasli oddelek. Tega da je bil kriv moj dopis, br. Durn pa mu je rekel, naj se ne ozira na take dopise in tudi ne more pričakovati, da bi ves glavni odbor sodeloval pri taki priredbi.

Ker poznam to družino že od leta 1920 in ker sem pisala v svojem dopisu tudi nekaj o družinskih razmerah, sem jim tisti dopis nesla pokazat predno sem ga odposlala prej omenjenim listom. Torej so prej vedeli, kaj sem pisala. Ako bi bil moj dopis kriv, kar mi očita br. Durn, to je da so se razburili, bi bil oče rekel, da ne mara, da kaj takega pišem. Namesto oporekovanja se mi je zahvalil, ker sem dobro opisala in obenem tudi omenila organizacije, katerih so člani.

Upam, da bo sedaj br. Durn zadovoljen z mojim pojasnilom in me ne bo več nekaj krivil, ker nisem v mojem dopisu ničesar zakrivila, kar ne soglašam z resnico. Če sem pa v resnici kaj zakrivila ali škodovala, kot mi Durn očita, so pa pravila. Teh se je treba poslužiti in me obtožiti, toda na pravem mestu, ne v časopisu.

Dalje pravi, da sem bila tudi jaz že tajnica, toda ne pove kje. Res sem bila več let pri društvih 120 in 215 SSPZ, na katero organizacijo sem lahko prav tako ponosna kakor na SNPJ. Lahko bi še več pisala, toda naj zaključim to afero, br. Durn pa naj lažje krivdo drugje kot v mojem dopisu. **Marlon Basher, 53.**

Vesti iz Bridgeporta
Bridgeport, O. — Zadnje tedne so se dogodki tako hitro spreminjali, da je prišlo do tistega, kar smo že davno pričakovali. Kot delavci smo gotovo proti bratomornemu klanju, ampak menda ni bilo drugega izhoda. Ako bi bili nastopili proti Hitlerju predno je začel marširati, bi bilo mogoče že danes konec. Gotovo vna napredni svet želi poraz Hitlerju in v vsake druge diktature. Nisem noben prerok, toda slutim, da ta vojna ne bo končana s kanoni in bombami, pač pa z upor in revolucijami, ki bodo pometle z diktaturami.

In ker ne vemo, kaj nam pri- neslo bodočnost, je dobro, da smo na vse pripravljene kot de-

lokračni, progresivni državljani. Kot taki smo tukaj v o- kraju Belmontu organizirani v Slovenski neustrankarski delavski progresivni in izobraževalni ligi, ki bo imela svojo sejo v ne- deljo, 24. septembra, na Blainu v dvorani društva 333 SNPJ. Pričetek ob 2. pop. Ker je ligi pridruženih že dosti društev in klubov, zato se pozivajo vsi Slo- venci v tem kraju, da posejijo to sejo. Ta organizacija ima po- štene namene. Ni nobenih o- sebnih ambicij, pač pa je naš cilj, da delamo za interese nas vseh na podlagi principov na- prednega delavstva. Zato še enkrat pozivamo vsa društva, klube in posameznike, da ste gotovo navzoči na tej seji 24. septembra na Blainu.

Važna bo tudi seja naše za- družne postojanke, ki se vrši v društveni dvorani na Boyde- villu v četrtek, 28. septembra. Ker tvorimo Slovenci večino članstva te zadruge, se priporo- ča, da ste gotovo navzoči na tej seji. V soboto, 30. septembra, pa se vrši plesna veselica naše zadruge v isti dvorani. Igrala bo dobra godba. Na programu bo tudi govor v prid zadružne kampanje in zadružnega gibanja. Slišali bomo, zakaj so nam zadruge potrebne. Deležni bo- mo torej obojega, duševnega u- žitka in razvedrila. Oboje je potrebno za vsakega.

Važna bo tudi prihodnja se- ja kluba Naprej št. 11 JSZ v nedeljo, 17. septembra. Disku- zirali bomo o bodočnosti našega gibanja. Zadnja seja je bila precej dobra in diskuzije teme- ljite. Ker so časi z vsakim dnem resnejši, zato pridite vsi člani gotovo na to sejo.

Zadnjih šest let, odkar sem bil precej bolan, že nisem bil ta- ko privezan doma kakor sem zadnje mesece, in to radi boleznij moje hčerke. Njo so te dni, 5. septembra zopet vzeli v bolniš- nico, da ji spremenijo mavec, v katerem se nahaja še sedem te- dnov. Z nog in života ji bodo vzeli starega in napravili nove- ga. Upamo, da se ji skoraj ob- ne na bolje.

Agitacijskega dela v svrhu dobre delavske stvari in SNPJ je vse polno, toda delavcev nam primanjkuje.

V nedeljo zvečer, 3. septem- bra, sem po radiu iskal novic in našel na govor nekega Geralda Smitha iz Detroita. Udhral je samo po CIO in njegovih vodi- teljih, katere je zmerjal s komu- nisti. Proti delavcem CIO je hujskal, češ da le sabotirajo pri- delu in da so sami inozemci, ki bi sploh ne smeli delati v tovar- nah. Grmel je tudi proti Wal- terju in Royju Rutherfordu. Iz- gleda, da je ta človek KKK, ki neti sovraštvo, in sicer ne toliko proti komunizmu kot proti tuje- zemcem. Vodi grdo propagan- do proti vsemu, kar je v prid delavstva. Apeliral je tudi, da bi naročali njegove govore in mu pošiljali novce. Pobira tu- di podpis, toda nisem mogel ra- zumeti, v kakšen namen. Je pravi služabnik suženjskega ka- pitalizma in nizkoten propagan- dist proti CIO. Čudno se mi vidi, da puste tako početje po radiu.

Živimo v dobi prosperitete, yes, velikega brezdelja. Naši sinovi in hčere, ki so dovršili srednje šole in se veselili, da bodo potem našli zaposlitev in ta ali oni mogoče šel tudi v ko- legij, zdaj zamenjajo takih priložnosti. Vsi računajo so jim unesli, kakor tudi staršem. Zdalj ugibajo, kam bi šli, ampak povsod je brezdelje. Mogoče ima kdo srečo, ampak ti so red- ki. Drugi kolnejo stroje, kar je sicer razumljivo, ampak stroji so nedolžni. Drugi si zopet že- le vojne, ker računajo, da bi potem zopet vse obratovali.

Vse to smo dočakali. Kar se tiče industrij, ni izgledov, da bi pod kapitalizmom še kdaj toli- ko obratovali, da bi izginila brezposelnost; ako pa bodo, se to zgodi le začasno. Upajmo, da bo ljudstvo prišlo do prave- ga spoznanja, pronašlo prave vzroke brezposelnosti in stopi- lo v vrste razredno zavednega delavstva, da se odpravi brez-

poselnost ne samo začasno, mar- več za vedno.

Prišlo bodo zopet volitve. A- ko bi se delavstvo združilo in spoznalo prave vzroke, ki nas tepejo, to je profinitni sistem, bi lahko storilo velik korak za od- pravo istega in ga nadomestilo s sistemom, v katerem bi se ne produciralo za profit, marveč za potrebo. Potem bi tudi stroji ne bili zlo, kot so danes, marveč človeški blagoslov. Novi stroji v naših krajih dnevno pohablja- je premoganje, in vse to radi gonje za čim večjim profitom. Vse to bi se lahko odpravilo, ako bi se delavska masa združila in prišla do spoznanja. V na- ši dolini obratuje edino rov na Blainu. Zadnjih par tednov je obratoval po tri dni, toda danes, ko to pišem, 4. septembra, je prišlo naznanilo, da jutri ne bo. Torej bodo ta teden napravili le dva šita.

Na zadnji seji društva 13 smo razpravljali o proslavi 35-letni- skupno z angleško poslujočim društvom 640 v soboto zvečer, 28. oktobra, v dvorani na Boydevillu. Sklenili smo, da bomo storili vse v naši moči, da bo proslava čim lepša. Pozneje bom poročal o programu, ki bo vključeval tudi koncert Vaden- lovega kvarteta iz Clevelanda. V vrhu čim boljega uspeha bo- do tudi razposlane vstopnice vsem društvom SNPJ v tem kraju z upanjem, da nam po- magajo pri tej važni proslavi. Pričakuje se, da bo proslava ana največjih, ki smo jih še imeli v našem kraju, in tudi s programom, ki bo gotovo zado- voljil vse.

Joseph Snoy, 13.

O tem in onem
Hermine, Pa. — Zopet je mi- nil delavski praznik. Ta dan je Pittsburgh Press prinesel kartun, ki je predstavljal Stri- ca Sama, zastopnike industrij, CIO in ADF. Opozoril jih je na dogodke v Evropi in pokazal, da je vsemu temu kriva nesloga, ker so drug proti drugemu, in dostavil: Ali jih hočete tudi vi posnemati? Uredniški članek pa je hvallil zadnji Rooseveltov govor glede nevtralnosti.

Tudi med Slovenci je treba več sporazuma, ne pa naštevati grehe drug drugemu iz prošlo- sti. Kdor je bil tako srečen, da ni delal napak, blagor mu, gre- niki smo pa itak tepeni s tem, ker sami vemo, kje smo napra- vili pomote. Torej to ni pro- blem št. 1, marveč najti pot, na kateri bo dovolj prostora za vse grešnike in nezmotljive za sku- pen pohod in sicer v takem šte- vilu, da nas bodo opazili tudi ti- sti, ki še niso uvideli potrebe za preobrat v našem ekonom- skem sistemu.

Podpisani je uverjen, da bra- ta La Folletta pridno gradita tretjo stranko. To razvidim iz New Leaderja. Ako bodo novi dealerji pogoreli na prihodnji demokratiški konvenciji, bodo progresivci stopili pred volice a tretjo stranko, ki ima že po- stojanke v 24 državah.

Torej bodimo na straži in štu- dirajmo vzroke, zakaj ni dela. Prišli boste do prepričanja, da Stric Sam lahko uposl vse de- lavce, katerih privatni kapitali- sti ne morejo, in sicer ne v kak- šni armadi, kot sta to storiła Mussolini in Hitler, marveč pri koristnem delu. Kaj takega nas čaka, ako Hitler zasnuje Evropo za fašizem. Torej bodimo nev- tralni, da ne zgrešimo poti. Nev- tralnostni zakon se lahko toliko popravni, da Amerika pomaga Angliji in Franciji z vojnim materialom in živežem. Hitler- ja so dosti dolgo prosili, naj pre- neha z agresijo, ampak se ga noče nič prijeti.

Pazno čitam tudi Nue Volks Zeitung, katerega urejuje E- gart Seger, bivši nemški social- demokratski poslanec, ki je po šestih mesecih usel iz Hitlerje- vega koncentracijskega tabori- šča. On je dober ekonom in so mu tudi razmere v Nemčiji do- bro znane. On napoveduje po- gin Hitlerjevega režima in zma- go demokracijam, kar bo pri- neslo združenje evropskih drž- zav ali evropsko federacijo po- zgledu Združenih držav. To bi preprečilo tudi bodoče vojne v Evropi. Torej pomagajmo temu naprej. Hitlerjeva politika vodi nazaj v stari vek, demokra- cija pa pomeni naprej z uma avetlim mečem.

Delavski dan je podpisan

Vitaminski in človek

O vrednosti in važnosti vitaminov vlad- danes zelo nasprotujoči si pojmi. Nekateri alijo, da jih lahko preprosto prezmemo, rabiyo samo nekaterim poslovnim sposo- ljudem, da si polnijo na njih račun žepa. gi vidijo v njih edino zvečevalno pot, da se veštvu osvobodijo dosedanje kuhinjske prehr- in sanjajo o vitaminskih toaletah, ki naj bi domestile vsako drugo hrano. Da pretira prvi in drugi, lahko dokaže znanost, ki brez predsodkov.

Med vitamini so najvažnejši vitamini D, ki ju dobimo pred vsem v masloboh, in tamina B in C, ki ju je dobiti zlasti v rastlinskih tolačah ga torej ni. V večini lenih rastlinskih delov pa dobimo snov kar- Ki enači vitaminu A. Ker pospešujeta vita- A in D rast ter zadržujeta nastanek rah- sta za prehrano neobhodno potrebna. Za vsebuje večina živil vitamin A. Med temi li je imenovan na prvem mestu jetra, a ma- solata, špinata, krompir, korenje, sir, jaja, lje in paradižniki vsebujejo v 100 g prav- večjo množino te snovi, nego je potrebu- nujno vsak dan.

Manj številna so živila, ki bi vsebovala v- g vsakodnevno, človeku potrebno količino tamina B. Največ ga je v droži, ki je z razloga velikega pomena za pripravo pri- njih zdravi. Razen v kaleriža, pšenice in ruze dobimo vitamin B v večji količini sam- v svinjini. Običajne zelenjave, kakor za- solata ali špinata, imajo sicer tudi še pr- tega vitamina, toda če jih ne zaužijemo v- likih količinah, ne morejo kriti dnevne po- po njem. Izjema je krompir, a tudi le, z- ker ga zaužijemo običajno v večji množini.

Vitamin C je važen zavoljo svojih učn- pvti skorbutu. Dobimo ga v celih vrsti v- danjih živil, n. pr. v zeljnatih vrstah, špi- peteršilju, kolerabi, hrenu, ki jih pa vse- kaša črno grozdni in v šipkovi plodovi. Či- trona in oranža ne mora tekmovali z nj- čeprav zadostuje sok dveh oranž, da zad- dnevni potrebi odraslega človeka po tem v- minu. Pozimi lahko nastopi pomanjkanje- tamina C, če gospodinja ne poskrbi za ra- vrstno hrano.

Pri ocenjevanju živil glede njihove koli- vitaminov je treba upoštevati, da gre s kuh- tudi že z daljšim ležanjem surovih živil, z- v mnogih zelenjavah in sadnih vrstah dosti- taminov v izgubo. Zato priporočajo mo- nim kuhinjam dušenje, kratko kuhanje (v- zlasti za mleko) in hitro serviranje sveže- pravljenih jedil, med tem ko segrelih obe- ne priporočajo. Po drugi strani velja, da i- jo industrijske konserve zavoljo strokovne- prave več vitaminov, nego doma vkuhana- vila.

Živil, ki bi vsebovala vse tri najvažnejše- tamine, A, B in C, v zadostni količini, na- lost nimamo. Vedno prevladuje eden iz- treh, kakor pri maslu vitamin A, v svinji- in v zelju C. Če se pa zavedamo teh dej- nam bo lahko sestaviti jedilni list, ki bo us- zal vsem zahtevam po zadostni in zdravi hr- ni.

O vremenu

V Pari v Braziliji merijo dan ne toliko urah, kolikor po dežju. Noben prebivalec se- more spomniti dneva, ko bi ne bilo dežja. Ke- ke, toda silne plohe prihajajo s takšno točn- jo, da se ljudje dogovarjajo tam za sest- "po tretji popoldanski plohi" ali "med pe- in šestim nalivom."

Na Kitajskem ocenjujejo vreme po šte- svilenih plaščev, ki jih morajo nositi. Vro- se imenuje tam "dan enega plašča", vlažno- den dan velja kot "dan treh plaščev", m- vreme pa daje dneve sedmih do devetih pl- čev.

Na Angleškem vremenu in njegovi sta- vitnosti premalo zaupaajo, da bi govorili lah- miselno o "lepem dnevu". Omejujejo se- vrednotenje poedinih delov dneva. Zato go- rijo o "lepem jutru" ali "finem popoldne- ali o "prijetnem večeru" — saj človek nikoli- ve, kaj lahko pride za tem.

Higijena

Rdeče roke. Če hočeš imeti bele roke, si- ne smeš nikoli umivati v mrzli vodi. Čim bi- je voda topla, tem boljše.

Po zimi nosi raje volnene kakor pa usnje- rokavice, poleti pa svilene. Usnjene rokav- namreč preveč stiskajo roko in kri ne more svobodno krožiti. Pomaga tudi masaža s- frinim špiritom. In še nekaj: večkrat drži- roke in jih koliko moreš dolgo drži dvignje- Po dotoku krvi bodo roke bele.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 8. septembra 1919)

Domače vesti. Deputacija JRZ v Wash- tonu, katero je vodil Etbin Kristan, je nare- la dober vtis na senatorje. Člani deputacije- se razgovarjali s senatorji polidruge ure.

Delavske vesti. Deputaji so ubili radikal- organizatorico Fanny Sellins v Breckenrid- Pa.

Iz inozemstva. V Evropi se še nahaja ok- 40.000 ameriških vojakov.

Sovjetska Rusija. Leninova vlada je pos- la novo trgovsko misijo v Berlin.

"Mi nočemo vojne!" pravi Kuhn

Listi poročajo, da je Fritz Kuhn rekel na nekem sestanku 3. septembra, da bo Hitler "nabil vso Evropo," ampak Amerika, če bo pametna, bo držala prate proč od evropske vojne. "Mi nočemo vojne!" je rekel Kuhn, "in naša organizacija Bund bo nevtralna..."

Kar Kuhn klepeče, da "mi nočemo vojne" in da bo Bund "nevtralna," ni za resne ljudi vred- no piškavice boba. Resno vprašanje je, čemu je še potrebna nacijska organizacija v Ameriki. Zdalj ne more več reči, da bo "ču- vala Ameriko pred mednarodnim komuniz- mom," kajti Hitler in Stalin sta se pobratila. Torej čemu so še nacijski tukaj? Fritz Kuhn pravi, da bo Hitler "nabil vso Evropo," ampak on je "nevtralen..." Čemu je Fritz Kuhn v Ameriki?

beg pred Stalinom

Kotličky, bivši general rdeče armade, prevel A. Garden iz Evening Posta z dovoljenjem Curtis Publishing Co.

(Nadaljevanje)

11. junija, na dan, ko je bil naznanila likvidacija obojestranskih generalov, na čelu ruske Tuhačevski, je moj prijatelj Reiss šel v Amsterdam. Reiss je bil razvidno iz informacij, ki so prišle kmalu v roko policije. Tam je imel s seboj H. Sneevlietom, nekdanjega parlamenta in članom unije transportnih delavcev v Amsterdamu. Ogpu pa je bil v ušesa povsod.

Reiss se je Spiegelglassa poklical mi Reissovi pisni listi, ki so bili pod katerima je podal svojo rešitev, toda končno je le prišel, da sem ju prečital. Glavna besedila je bila naslovljena ceneno odboru komunistične stranke, kar pomeni njenemu članu. To pismo je bilo poslano 17. julija (1937) in je bilo napisano le par ur preden sem imel z njim kratko sestanek: o svoji velevarni in gotovo tudi nameravali, da bi se menoj naslednji dan prišel sestanku. Reiss je bil, katerega vam danes spomnim, bi bil moral napisati pismo — tisti dan, ko je bila likvidirana (Kamenov-Zinovjev) skupina, ekskurzirana avtoritativno umorjena v kletih (glavni stan in ječa policije) na povelje Očeta (sovjetsko nazivanje Reisa).

Reiss sem ostal tiho. Tudi pri drugih svojih protestnih izjavah pri poznejših umorih, nisem imel veliko odgovornost, kar je moja krivda, toda jo nisem mogel popraviti in sicer v tistem času in si olajšati v tistem.

Reiss sem vam sledil, toda zdaj naprej niti koraka nisem. Naša pota se križajo! Tudi ob tej uri molči, postavlja Stalina in izdajalec deževja razreda ter socializma. Socializem se borim od svojega šestdesetega leta. Sedaj, na koncu svojega petega križa, sem živeti od Jezove naklonjenosti. Za menoj je 16 let tajne — nobena malenkost, to sem še dovolj moči, da začnem znova živeti.

Reiss sem vam sledil, toda zdaj naprej niti koraka nisem. Naša pota se križajo! Tudi ob tej uri molči, postavlja Stalina in izdajalec deževja razreda ter socializma. Socializem se borim od svojega šestdesetega leta. Sedaj, na koncu svojega petega križa, sem živeti od Jezove naklonjenosti. Za menoj je 16 let tajne — nobena malenkost, to sem še dovolj moči, da začnem znova živeti.

Reiss sem vam sledil, toda zdaj naprej niti koraka nisem. Naša pota se križajo! Tudi ob tej uri molči, postavlja Stalina in izdajalec deževja razreda ter socializma. Socializem se borim od svojega šestdesetega leta. Sedaj, na koncu svojega petega križa, sem živeti od Jezove naklonjenosti. Za menoj je 16 let tajne — nobena malenkost, to sem še dovolj moči, da začnem znova živeti.

sa. Bil sem presenečen nad njegovo vsevednostjo, mu pritril in potegnil pismo iz žepa. Zahteval je, naj mu ga dam, da ga prečita, potem pa me je vprašal, ako ga dam lahko fotografirati, kar pa je bilo nemogoče. On je hotel imeti fotostatičen odtis pisma. Odločil sem se, da mu ga prepustim v originalu.

Reiss se zbuja

Moja situacija je postala bolj komplicirana. Od "izdajalca" Reissa sem prejel pismo, toda nisem takoj o tem obvestil Spiegelglassa. Še več: še celo zanič sem, ko me je prebuditel telefonski klic, da imam takšno pismo. V oči Spiegelglassa sem brez dvoma postal Reissov pomočnik. Svoji ženi sem naročil, naj pospravi stvari in z otrokom zapusti Holandsko, ker se vrne v Moskvo. V Pariz je dospela ob koncu meseca. Nastanili smo se pod imenom Lessner v nekem penzionatu (cenen hotel) na cesti Rueu des Maronniers, Passay, v rezidenčnem delu Pariza.

10. avgusta je prišlo povelje za moj povratek v Moskvo. Ker je bil moj avstrijski potni list na ime Eduard Miller že potekel, mi je bil poslan poseben potni list na ime češkega trgovca Schoenborna. Ukrucam naj se na francoski parnik Bretagne, ki poleti redno vozi med Havrom in Leningradom.

Predno sem bil odpoklican je Spiegelglass izvedel od mene, da dela zame Margaret Browder, sestra Earla Browderja. Vprašal me je, naj jo njemu odstopim, ker ima v Franciji "važno delo", za katero potrebuje najbolj zanesljive ljudi.

Potem se je izkazalo, da je Spiegelglass izvršil dvoje "važnih del" v Franciji, dokler je bil tam — ugrabljenje generala Millera, kar sem je opisal v enem izmed prejšnjih člankov, in umor Ignacia Reissa.

Zdaj, ko sem dobil navodilo, naj mojo organizacijo izročim Spiegelglassu, mi je tudi naročil, naj ga osebno seznanim z mojimi vodilnimi agenti, predvsem mu naj predstavim miss Browder, ki je potevala z ameriškim potnim listom, izdanim na ime Jean Montgomery.

Miss Browder, ženska blizu 40 let, nizke postave in tip učiteljice, je že precej časa služila v sovjetski tajni vojaški službi. Leta 1936-37 je delala za nas v centralni Evropi, kjer je gradila temelj za postavitev tajne radijske postaje. Miss Browder je napravila izpit v naši posebni šoli v Moskvi kot radiooperatorica. Zunaj Rusije je živela pod masko študentke.

Na mojem povratku iz Sovjetske unije pozno v maju sem jo pozval na Holandsko. Z njo sem se sestel ob pričetku junija v Amsterdamu, kjer se je nastanila v hotelu Pays-Bas. Ker sem imel svoj urad v Haagu, predaleč za pogoste sestanke, sem ji sugestivno, naj se preseli v Scheveningen. Tam se je nastanila v hotelu Zeerest in živela tam junija in julija 1937. Proti koncu julija sem jo pozval v Pariz, kjer se je nastanila v hotelu Lutetia na Boulevardu Raspail.

Jean Montgomery (Margaret Browder) ni mogla prebrati ameriških potnih listov za naše agente in nas je urgirala, naj na vsak način oborožimo naše ljudi z ameriški dokumenti, ker mnoge države ne zahtevajo vize od ameriških potnikov in tudi policija jih le redko nadzira. Spiegelglass je bil zelo zadovoljen z dodelitvijo miss Browderjeve k njegovemu štabu.

Drugi moj izreden agent, katerega sem osebno predstavil Spiegelglassu, je bil mlad Daneec, Hans Bruesse, sin prominentnega delavskega voditelja. Hans je igral usodno vlogo v teden, ki so bili še pred nami. Hans je bil moj najzvestejši pomočnik, ki je bil dodeljen marksisti izredni nalogi in nujnosti in je postal intimen v naši družini. Zelo rad sem imel tega mladca in njegovo ženo Noro. Pripravil sem se, da odpotujem v Moskvo s parnikom Bretagne dne 21. avgusta. Od tistega momenta, ko se je razpelo Reissova afera okrog mene, ko sem še živel v hotelu Napoleonu, sem opazil, da sem bil stalno zasledovan. Ko je prišla moja žena z otrokom v Pariz in smo se preselili v penzionat (cenen hotel) v Passyju, je bilo to zasledovanje še povečano. Moja žena je to občutila tudi, ko je peljala otroka v park na sprehod.

Novice iz starega kraja

Iz Slovenije

Festival slovenskih narodnih običajev

5. in 6. avg. je bil za Maribor izreden kulturni dogodek, saj se je vršil prvič v vsej zgodovini Maribora. Take narodopisne prireditve prirejajo naši južni bratje, Hrvati, Srbi in Bolgari zelo pogosto, pri Čehih, Slovaki, Poljaki in pri narodih Velike in Male Rusije se narodni običaji in folklorno blago skrbno neguje in čuva. Nemci polagajo na te stvari izredno važnost, le Slovenci smo to do sedaj preveč zanemarjali. Naše narodne noše, kolikor jih je še ostalo, se pokažejo le ob kakih večjih slovenskih praznikih in še takrat jih ne nosi priprosto ljudstvo, temveč premožnejše meščanstvo, ki mu sredstva dopuščajo, da si jih o-mislil. Od takih prilikah vidimo največ gorenjskih in belokranjskih narodnih noš, tu in tam še kakšno ziljansko vmes, štajerskih, s savinjske doline, iz krajev ob Sotli, s Pohorja, s podhravja in iz Panonije, pa ne vidimo več, kmalu ne bo nihče več vedel, kako so se v teh krajih oblačili naši predniki. Kdo od mlajšega rodu je še sploh vedel, da imamo tudi mi Slovenci svoje narodne plesje? Bili smo mnenja, da jih imajo v tako bogati raznolikosti le Hrvati in Srbi. Naši starši so na kmetijskih zabavah plesali poleg valčka in polke in neizogibnega "povrtanca" še "kotli" in "štajerski"; kdo od naše mladine jih še zna? Tudi današnja kmetka mladina se zvrta v nekakšnem tangu, sкаче v two-stepu po jaz-godbi, kar izgleda včasih smešno in groteskno, medtem ko je vendar v naših starih ljudskih plesih toliko ljubezni in gracioznosti. O tem so se na mariborskem festivalu lahko prepričali vsi zasmehljivi in dvomiljivi. Da, tudi Slovenci imamo še precej narodopisnega blaga, ki ga bo pa treba otiati pozabili in ga znova gojiti.

Na mariborskem festivalu sta nastopili dve glavni slovenski kulturni območji, belokranjsko-notranjska in štajersko-panonska, ki se je tokrat prvič pokazala širšemu svetu. Medtem ko so prvo sestavljali večinoma meščani in inteligenti, so v štajerskih skupinah nastopili res pravi kmetje "od pluga in motike", le araržerji so bili intelektualci. Na obeh glavnih skupinah so se jasno dali razpoznavati vplivi dveh različnih kultur, vzhodne in zapadne: belokranjske pesmi, melodije in plesi so mehki, lirčni, polni romantike, kakor je doma le pri južnih Slovanih, pri štajerskih skupinah pa stvarnost, povezanost z zemljo in naravo in razigrana šegavost.

V belokranjski skupini je bilo pet podskupin: Crnomelj, Adlešiči, Vinica, Predgrad — Stari trg in Metlika. Izvajali so Zelenega Jurja, Kresnice v več variantah, razne kolo-pese in stare obredne plesje; na koncu so metličani izvajali še viteško igro Kurji boj in simbolični Turn. Kolo-plesi Belokranjcev se odlikujejo po lirčni nežnosti v belni svojih narodnih noš, v katero je predgradska skupina vnesla malo zdržne resnosti s svojimi temnimi in rdečimi otenki. Posebno je še omembe vredno Poljansko svatbeno kolo, predgrajsko podskupine, in metliški most, zelo star obredni ples.

Štajersko-panonska skupina je nastopila s štirimi podskupinami: Lančova vas, pod vodstvom Miro Vaupotiča, je izvajala Ples sače in Orače. Sv. Jurij ob Ščavnici, pod vodstvom Frana Žikeca, in izvajal Valek, Ključ in Ru-so-Cargo. Sv. Marko nižje Ptuj, je kot najmočnejša skupina, pod vodstvom Frana Žikeca, nastopila s kompletnim pustnim sprevedom: Kurentom, Ruso, Raboljem, Zlodejem, Orači, Med-

vedom in Kokotiči-piceki. V tem sprevedu je bilo združeno menda vse, kar Štajerci še poznajo od pustnih običajev. V njem se je videla neka sličnost s podobnimi običaji v nemških alpkih deželah; nudil je res pester, groteaken prizor. Za temi so nastopili Prekmurci iz Beltincev, pod vodstvom Kavaša Matjaža, s pristno prekmursko godbo in so odplesali dva stara obrtniška plesa, Tkalečko in Šotarsko, ter gostdvanjske plesje, Točak, Samarianka in Po zeleno trati, ki so bili najlepši med vsemi kar smo jih videli.

T. M.

Suša uničuje Dolenjcu letino

Novo mesto, 11. avgusta

Letos se ne obeta dolenjskemu kmetovalcu nič kaj ugodna letina. Pomladno deževje s poplavalami je napravilo mnogo škoda, a kar je ostalo, uničuje zdaj suša, ki postaja v mnogih krajih že naravnost katastrofalna. Ozimna žita so pospravljena in po večini tudi že omlačena. Pridelek, ki ga niso poplave uničile, je kakovostno dober, v višjih legah celo prvovrsten, toda po večini ga je mnogo manj, kakor je bilo pričakovati. Le redki gospodarji se morejo pohvaliti s prav ugodno letino. Tudi oves je po večini že pošten in pospravljen. Ta ni bil tolikanj prizadet od vremenskih neprilik, zato je tudi žetev zadovoljivejša. Koruza in drugi poljski pridelek pa trpe zaradi suše. Če bo kaj kmalu dež, se bo še to in ono opomoglo. Toda dovolj mora biti dežja.

Sadna letina, ki je po pomladnem obilnem cvetju obetala mnogo lepega sadja, je zaradi zadržane suše zelo ogrožena. Vendar bi utegnili biti še dokaj povoljni, če bi kaj kmalu dež poživil rast.

Najslabše med sadnim drevjem kaže oreh. Zaradi visoke cene orehovih debel so gospodarji v denarni stiski že tako posekali mnogo orehovih debel, tako da je orehovih dreves prav malo. Pa še ti so po večini prav slabo ali nič založeni s sadovi, ker jih je uničilo pomladno deževje.

Tudi čebelarji niso zadovoljni. Kakor je bilo lanske leto izdatno na medu, tako vlada letos v panjih pravo pomanjkanje. Po vrhu tega pa še ajdova paša, na katero stavijo čebelarji po navadi največ upov, ne obeta dobro, ker se zaradi suše ajda slabo razvija. Če ajdova paša ne bo dovoljna, bo morala država čebelarjem prisločiti na pomoč s cenanim pitanim sladkorjem, da se tako obvarujejo čebele pred uničenjem z lakoto.

Edino vinogradi obetajo doslej ugodno letino. Če ne pride do trgate nad vinograde kakšna nezgoda, bo vinogradniku poplačan trud z dobro kapljico.

Mussolini in papež za premirje

Neutrálne države informirane o akciji

Rim, 7. sept. — Iz zanesljivih virov poročajo, da italijanska vlada in Vatikan sestavljata načrt, ki naj bi prinesel premirje v evropski vojni. Nekateri neutrálne države, med temi Amerika, Belgija, Holandska, Španija, Švica in Jugoslavija, so bile že informirane o načrtu in tu trdijo, da ga odobravajo.

Mussolini je ponovno predlagal revizijo versajske pogodbe. Ako bo uspel, je upanje, da se bo vojna omejila na Poljsko in ne razširila na Nemčijo, Francijo in Anglijo. Fašistični tisk piše, da se Mussolini še vedno trudi za vzpostavitev miru v Evropi, čeprav je bil njegov predlog glede sklicanja konference petih velesil odklonjen pred izbruhom vojne. Njegov predstavnik se je večerj oglašil pri papežu Piju in tu pravilo, da ga je pridobil za načrt glede oklica premirja.

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveta." Ali jih čitate vsak dan?

Slovenska Narodna Podporna Jednota
2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR
IZVRSNAVALNI ODBOR:
Vincent Calkins, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lawrence Grisham, pomoč. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vugrich, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Ellie Codine, upravni glasilnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Matk, vodnik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:
Andrej Vidrič, prvi podpredsednik.....766 Forest Ave., Johnstown, Pa.
Frank Bolka, drugi podpredsednik.....923 E. 15th St., Milwaukee, Wis.
John Padner, Jr., prvi distriktni podpredsednik.....Box 237, Strassburg, Pa.
William Zarech, drugi distriktni podpredsednik.....3887 W. 68th St., Cleveland, Ohio
John Klesch, tretji distriktni podpredsednik.....149 Prospect St., Quincy, Ill.
Edward Tomic, četrti distriktni podpredsednik.....1400 S. Walenburg, Colo.

GOSPODARSKI ODBOR:
Math Petrevich, predsednik.....253 E. 15th St., Cleveland, Ohio
Vincent Calkins.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vugrich.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Ellie Codine.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Donald J. Latrich.....1587 S. Lombard Ave., Chicago, Ill.
Jacob Zupan.....1400 S. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

FOROTNI ODBOR:
John Gerick, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Anton Solari.....15811 Maple Ave., Cleveland, Ohio
Frank Vratich.....Box 27, Arina, Kansas
John Trteli.....313 Toner St., Lanesboro, Pa.

NAZORNI ODBOR:
Frank Salta, predsednik.....3381 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Anton Solari.....33 Wende Ave., Peru, Illinois
Ellie Codine.....16288 Arden Ave., Cleveland, Ohio

Ceški voditelji obljubili pomoč zaveznikom

Chicago, 7. sept. — Češki voditelji v Ameriki so obljubili pomoč Veliki Britaniji, Franciji in Poljski v vojni z Nemčijo. Dr. Edward Beneš, bivši predsednik češkoslovaške republike, ki se nahaja v Londonu, je že prej naznanil, da bodo Češi podpirali zaveznike. Vsebinsko njegove poslanice zaveznikom državam je večerj objavil dr. Jan Panek, Benešev zaupnik v Chicagu. On je rekel, da se Beneš trudi, da organizira novo češko vlado.

Učiteljska federacija podprla Roosevelta

Buffalo, N. Y. — Ameriška učiteljska federacija je na svoji konvenciji sprejela resolucijo z izjavo, da odobrava progresivno politiko Rooseveltove administracije glede delavstva in vzgoje. Rezultat te politike se očituje v Wagnerjevem zakonu, zakonu minimalne mezde in maksimalnega delovnika in stanovanjskem programu. Dr. George Counts, profesor na kolumbijski univerzi, je bil izvoljen za predsednika federacije.

Kompanija naznanila obnovo obrata

Copperhill, Tenn. — J. N. Houser, predsednik Tennessee Copper Co., je v pismu delavcem, ki so udeleženi v stavki že več tednov, naznanil obnovo obrata. V stavki, katero je oklicala krajevna unija Mine Mill & Smelter Workers, je zavezovanih 1400 delavcev. V tovar-

Arabaka

Dva Arabca, Amar in Goha, sta tekmeča. Oba dvorita enemu in istemu dekletu. "Nikdar se ne poročil z njo," pravi Amar, "saj te ni vredna. Videl sem, ko sta jo dva moška objemala..." "Ali je to mogoče?" "Prišegam ti pri Koranu." Ko se izbeži tekmeča, se Amar poroči z izvoljenko. "Kaj z njo si se poročil," pravi Goha, "in kljub temu, da si jo videl, ko sta jo dva moška objemala?" "Da," je odgovoril Amar, "saj sta bila njen oče in brat."

Nadobudni sinko

Jožek: "Mama, zakaj me zmorem, kadar dam prst v usta, grajate? Če pa naš mali Tinček celo nogo vtakne v usta, se pa vsi amejejo."

ENA IZ MED TISOČEV CHIKAŠKIH S PLINOM KURJENIH MALIH HIŠ

Vedno v večjem številu se mali domovi v Chicagu grejejo s plinom. Zda več kot kdaj prej chikaške družine spoznavajo, da nenadomestljiva ugodnost in udobnost plinske kurjave je zelo zmerna v družinskem proračunu. Na primer: Tu je dom Aleka Tomascheka, 7044 Inlay Avenue, pet sobna lesena hiša, greta s plinsko kurjavo. Stroški plinske kurjave za 8 MESEČNO GRETJE v letu 1938-1939 v tem domu je stala povprečno le . . .

\$9.50 MESEČNO

SKUPNO ZA TO SEZONO SAMO \$76.

Pokličite WABash 6000 za certificiran proračun stroškov glede popolne avtomatične plinske kurjave za vašo hišo.

MODERN COOKERY - CONSTANT HOT WATER - EFFICIENT REFRIGERATION - GAS HEATING

ROMAN TREH SRC

JACK LONDON

— Rekoč se je približala moškemu kipu in ga začela od vseh strani ogledovati. Najbolj jo je zanimalo ogromno uho. Pokazala je nanj, rekoč:

— Ne vem, kaj je s ključem, toda prisegla bi, da je to-le ključavnica.

In res ogromno uho kipa ni bilo podobno slušalu, ker je imelo samo majhno odprtino v obliki ključavnice. Zaman so ogledovali podzemno jamo ter razbijali po tleh in po stenah, da bi našli skrite hodnike ali zakladnice.

— Okostnjaki ljudi iz doline, dva kipa, dva velika topaza, dva rubina in mi — to je vse, kar vidimo tu — je našel Francis. — Preostaja nam dvoje, kar lahko storimo. Pripeljati moramo sem Ricarda z mulami in peoni ter postaviti šotor, poleg tega pa prisiliti starega svečenika, da se potruji za nami. Rešitev uganke je v njegovih svetlih voljih. V skrajnem slučaju ga prinesemo, če se bo upiral.

— Ti, počakaj tu z Leoncio, jaz pa pojdem po starca — je izjavil Henry, ko so se vračali nazaj po vseh dolgih hodnikih mimo mumij ter stopili znova na prosto.

Peon in njegov oče sta še vedno klečala v počem pesku. Ves čas se nista upala ganiti iz kroga, ki ga je začrtal starci v trdnem prepričanju, da bi bil sicer že davno mrtev. Lil je trojični dež, in do kože premočen peon se je ves tresel. Starci je pa prebiral svoje vzole in molil, kakor da dežja in vetra sploh ne čuti. Bil je tako zatopljen v svojo molitev, da se za vse drugo sploh ni zmedel. Pač pa je opazil drhteč peon nekaj, kar je njegov oče prezrl. Zgledal je Alvarez Torresa in Josefa Manchena, ki sta se priplazila previdno iz grmovja in stopila na pesek. Dalje je opazil čudo. Čudo je bilo v tem, da sta oba prišla čez pečeno planoto, ne da bi pesek pel. Ko sta izginila v daljavi, je peon radovedno potipal pesek, toda vse je bilo tiho. Vtaknil je v pesek prst — toda pesek je molčal. Začel je udrihati po njem z dlanjo, toda pesek je bil nem, kakor da sploh nikoli ni znal peti. Peon se je tako tresel, da ni mogel spraviti iz sebe glasu.

Prijel je očeta za ramo in ga stresel, rekoč: — Pesek je že nehal peti. Nem je, kakor grob. Prav kar sem videl, kako je šel čez pečeno planoto — sovražnik bogatega yankija, ne da bi se pesek oglašil. Alvarez Torres nikakor ni poštenjak in vendar pesek pod njegovimi nogami ni kričal. Pesek je torej mrtev. Izgubil je glas, jeza naših bogov je potolažena. Tam, kjer lahko hodijo grešniki, lahko hodiva tudi midva, oče.

Stari svečenik, ki je še vedno stal v svojem začaranem krogu, je začel risati po pesku nove hijeroglife — in pesek ni odgovoril. Isti je postal namreč ta čas težji. Pojoči pesek se oglašal samo takrat, kadar se na vročem solncu zelo posuši. Starci je otipal svoje svete vzole.

— Vozli pravijo, — je izjavil svečan, — da lahko človek mirno nadaljuje pot, čim pesek utihne. Doslej sem se strogo držal vsega, kar je tu napisano. Pojdiva torej dalje, da izpolniva še druga sveta navodila.

Kremila sta na pot. Kmalu sta dohitela onstran pečene poljane Torresa in Manchena. Ta čedna dvojica se je skrila v grmovje, pustila svečenika s sinom mimo in kremila takoj za njima.

Henry si je pa izbral bližnjico, da čim prej najde starega svečenika. Zato ni srečal niti svečenika s sinom, niti Torresa in Manchena.

IV.
— Da, napak je bilo in dokaz moje slabosti, da sem ostal v Panami, — je dejal Francis Leoncio, ko sta sedela pred vhodom v podzemno jamo in čakala Henryja.
— Kaj je vam res newyorška borza tako prišla k srcu, da neprestano mislite na njo? — ga je dražila Leoncio.

Toda replika ni bila samo posledica koketiranja. Leoncio je hotela v prvi vrsti pridobiti na času. Strah jo je bilo ostati med štirimi očmi z mladeničem, ki se ga je bala ljubiti, pa ga je kljub temu ljubila.

Francis je postajal nestrpen.
— Vajen sem govoriti brez ovinkov, Leoncio. To, kar mislim, povem vedno naravnost brez najmanjših ovinkov.

— Saj v tem se baš razlikujete od nas Spancev, — je pripomnila ona, — ki mislimo, da je treba vsako puhlo misel zaviti v potok najlepših fraz.

Francis se pa ni dal motiti. Hotel je poveda-

ti Leoncio vse, kar mu je težilo srce, in zato je nadaljeval:

— Norčujete se iz mene, Leoncio, in radi bi me vodili za nos. Jaz govorim brez ovinkov, to, kar mislim in čutim, kakor se spodobi moškemu. Vi pa zavijate in letate od enega vprašanja do drugega kakor veša. Priznam, da je to v skladu z žensko naravo in logiko. Vendar mi pa delate krivico. Odkril sem vam svoje srce in vem, da me prav dobro razumete. Vi mi pa še do danes niste razodeli svojih čustev. Nasprotno, ves čas zavijate in koketirate tako, da vas res ne razumem. Tako imate prednost pred menoj, ker me lahko opazujete in analizirate moje duševno stanje, dočim stojim jaz pred večno zagonetko. Vi dobro veste, da vas ljubim. Saj sem vam odkrito povedal. A jaz? Kaj vem jaz o vas? Leoncio je zardevala in povešala oči. Sedela je molče, ker ni znala odgovoriti.

— Vidite, kaj pravim, — je nadaljeval Francis. — Vi mi noteče odgovoriti. Zdite se mi ta hip še lepša, še bolj zaželjena, kakor sicer, — in vendar se norčujete iz mene. Niti z besedico mi ne omenite svojih čustev in namenov. Mar zato, ker ste ženska? Ali pa zato, ker ste Španka?

Cutila je, da so jo zadele njegove besede v živo. Ni se mogla več premagovati. Sama ni prav vedela, kaj govori in počenja, ko je dvignila glavo pogledala Francisu naravnost v oči in spregovorila mirno, kolikor je pač mogla: — Lahko bi bila tudi anglosaške krvi, Angležinja ali Američanka ali karkoli hočete, pa bi govorila vedno odkrito in ne prikrivala nobene misli.

Za hip je umolknila, premislila hladnokrvno to, kar je hotela reči, in nadaljevala:

— Pritočujete se, da ste mi odkrili svoje srce, jaz pa vam kljub temu nisem povedala, da-li vas ljubim ali ne. Odgovoriti vam hočem na to vprašanje jasno in odkrito. Da, ljubim vas.

Odstranila je njegove roke, ki so se strastno iztegnile proti nji.

— Počakajte! — je vzkliknila. Kdo je zdaj ženska — vi ali jaz? V kom kipi zdaj španška kri? Nisem še končala. Ljubim vas. Ponosna sem na to, da vas ljubim. A to še ni vse. Vprašali ste me, kako in kaj je zmojimi čustvi. Zdjaj vam moram povedati še o svojih namenih. Poročiti se hočem s Henryjem.

Ta pretirana anglosaška odkritosrčnost je zaprla Francisu sapo.

— Za božjo voljo — kako to? — je bilo vse, kar je spravil iz sebe.

— Zato, ker ljubim Henryja, — je odgovorila in mu gledala še vedno naravnost v oči.

— Toda — saj — saj ste vendar prav kar rekli, da ljubite mene — je dejal ves iz sebe.

— Da, tudi vas ljubim. Oba ljubim. Poštena ženska sem, vsaj smatrala sem se vedno za pošteno, dasi mi pamet govori, da ni mogoče ljubiti dveh naenkrat in biti poštena ženska. Toda to me ne vznemirja. Če sem pokvarjena, je kriva pač moja narava. Prenarediti se ne morem. Kri se ne da spremeniti v vodo.

Umolnila je in čakala odgovora, toda Francis še vedno ni mogel najti primernih besed, da izrazi svoje presenečenje.

— Nu, kdo je anglosaške krvi, vi ali jaz? — je vprašala smeje. Veselilo jo je, da so ga spravile njene besede v tako zadrego. — Povedala sem vam brez zvijače in ovinkov, da vas ljubim in da se hočem kljub temu poročiti s Henryjem.

— Teža ne morete storiti! — je vzkliknil Francis. — Saj ni mogoče, da bi ljubili mene in vzeli Henryja!

— Najbrž me niste dobro razumeli — je spregovorila zamisljeno. — Res se nameravam poročiti s Henryjem. Ljubim vas in ljubim Henryja. Vsa moja nesreča je v tem, da se ne morem poročiti z obema. Zakon ne dovoli tega. Torej moram postati žena enega izmed vaju. Nameravam se poročiti s Henryjem.

— Zakaj, zakaj ste me pa prosili, naj ostanem v Panami? — je vprašal Francis.

— Zato, ker vas ljubim. Saj sem vam že povedala.

— Če boste tako nadaljevale, se utegne pripetiti, da zblaznim — je vzkliknil Francis.

— Jaz sem že opetovano mislila, da zblaznim od te razdvojenosti — je dejala Leoncio. — Ako mislite, da mi je lahko igrati vlogo flegmatične anglosaške ženske, se temeljito motite. (Dalje prihodnjik.)

zaradi tega ti še ni treba tako vreščati! Mama ti bo razložila!" — Mama: "Zdaj mu še potuho dajaj! Kadar je za mizo, naj je in molči!" — Papa: "Če te otrok kaj vpraša, mu lahko pač razložiš! Menda!" — Mama: "Toujours en presence des enfants! Če bi se mi zdelo potrebno, da mu to razložim, bi mu še razložila. Zdjaj jej!" — "Papa, ampak kako to, da ima sir luknje, to bi pa le rad vedel!" — Papa: "Vidiš, luknje v siru, to se zgodi pri proizvajanju: sir očajo iz sirovega masla in mleka, pa ga morajo prevreti, no, pa postane vlažen; V Švici znajo to prav lepo — ko boš velik, boš tudi lahko šel z nami v Švico, tam so tako-le visoke planine, na njih leži večer sneg — to je lepo, kaj?" — "Seveda je. Toda, papa, kako to, da ima sir luknje?" — "Saj sem ti pravkar razložil: napravijo se, ko ga proizvajajo!" — "Že, ampak... kako neki pridejo noter, luknje?" — "Fant, ne luknjam me s svojimi luknjami in pojdi spat! Marš! Pozno je!" — "Ne! Papa! Ne! Razloži mi še poprej, kako luknje v siru..." — Bum! Hruška po glavi. Strašno vresčanje. Zvonec.

Stric Adolf. "Dober večer! Dober večer, Margot — ... br večer — no, kako vam kaj gre? Kaj delajo otroci? Bobby, kaj pa tako kričiš?" — "Rad bi vedel..." — "Tiho..." — "Neprestano vprašuje..." — "Nesi ga vendar v posteljo in ne nadleguj me z bedarijami! Pojdi, Adolf, greva za ta čas v sosedno sobo; tu bodo pripravili mize!" — Stric Adolf: "Lahko noč! Lahko noč! Kričiš, kakor bi te odiral! Nikar vendar no..." — "Ja kaj pa mi je vendar?" — "Margot ga ne zna — rad bi vedel, kako to, da ima sir luknje, pa mu tega ni razložila." — "Kaj si mu ti razložil?" — "Seveda sem mu razložil." — "Hvala, ne kadim več — povej no, kaj veš ti, kako pridejo luknje v sir?" — "No, smešno vprašanje! Seveda vem, kako pridejo luknje v sir! Pri fabriki-ciji nastanejo, zaradi vlažnosti..." — "To je vendar čisto preprosto!" — "No, moj dragi... to si pa čedne stvari načeloval svojemu fantu! To sploh ni nobena razlaga!" — "No brez zame-re — smešen si! Kaj mi ti lahko razložiš, zakaj ima sir luknje?" — "Hvala bogu lahko." — "Torej prosim."

"Torej, luknje v siru povzroči tako imenovani kazein, ki ga sir vsebuje." — "To je larifari!" — "Prav nič larifari!" — "Kajpak da je to larifari: kazein sploh nima... br večer, Marta, br večer, Oskar... prosim, kar sedite. Kako vama gre? ... sploh nima z luknjami nobene zveze!" — "Kaj pa se tako pričakata?" — Papa: "No prosim te pri vseh svetnikih; Oskar! ti si študiran in si odvetnik: ali imajo luknje v siru sploh kaj zveze s kazeinom?" — Oskar: "Nobene. Sir v luknjah... hotel sem reči: luknje v siru nastanejo... se reče, nastanejo zaradi tega, ker se sir zaradi toplote pri kipenju prehitro razteza!" — Posmehljiv kirohot nenadoma združenih vrlih junakov pavana in strica Adolfa. "Haha! Hahaha! No, ta razlaga je vredna cekina! Sir se razteza! Kaj si slišal? Haha..."

Vstopijo stric Zigismund, teta Jenny, dr. Guggenheimer in ravnatelj Flackeland. Brezkončen "Dober večer! Dober večer!" — vam gre? ... ravno smo pri zabavi... celo gromozansko smešno... pa prav luknje v siru!... takoj bo servirano... no prosim, potem pa ti razloži!"

Stric Zigismund: "Torej — luknje v siru nastanejo zaradi tega, ker se sir pri kipenju od mraza krči!" — Narasčajoč hrup, potem velik izbruh a polno zasedenim orkestrom: "Haha! Od mraza! Kaj si še kdaj jedel mrzel sir! Sreča, da ne izdelujete sira, gospod Apolant! Od mraza! Hehe!" — Stric Zigismund se užaljen umakne v kot.

Dr. Guggenheimer: "Preden sploh lahko odločimo o tem vprašanju, mi morate povedati, za kakšen sir sploh gre. To zavisi namreč od sira!" — Mama: "Za emendolca! Včeraj smo ga kupili..." — Marta, jaz kupujem zdaj stalno pri Webu, z Randzingerjem nisem bila več zadovoljna, zadnjič mi je poslal rozine, ki so bile popolnoma..." — Dr. Guggenheimer: "No, če je bil pa emendolec, potem je stvar čisto preprosta. Emendolec ima luknje, ker je to trd sir. Vsi trdi siri imajo luknje."

Na prizorišču ostaneta klavirni emendolec in majhen fantek, ki dviga svoje debele ročice k nebu in kriči na vse grlo, obtožuje vseмир:

"Mama! Kako to, da ima sir luknje?" (Poslovenil Mile Klopčič.)

Listen to and Advertise over PALANDECH'S YUGOSLAV RADIO Folk Songs and Music Tamburitz Orchestra Station WWAK, Every Sunday 1 to 2 505 S. Clark St., Chicago — Mar. 1936

Ravnatelj Flackeland: "Gospoda moja; tu je treba pač moža praktičnega življenja, da vam razloži... gospodje so vendar po večini akademiki..." (Nihče ne ugovarja.) "Torej, luknje v siru so produkti razpadanja pri kipenju. Tako je. Sir... razpade, ker... ker pač sir..." Vsi palci so obrnjeni k tlom, ljudstvo vstane, vihar završi. "Uah! To vem tudi jaz! S kemičnimi formulami ne boste stvari odpravili!" — "Kaj nimate pri roki kakšnega leksikona?"

Naskok na biblioteko. Heyse, Goethe, Boelsche, Thomas Mann, star album za poezije — kje le tiči... aha, smo že skup!

Rokoko do slepič

Sibila, sidra, sifon, simbol, simulant, sin, sipa, sir — "Daj, bom jaz! Umakni se no! Pardon! Torej:

"Mehurčavost nekaterih sirov nastane zaradi razvijanja ogljikove kislone iz sladkorja v siru preostale siraške". Vsi, unisono: "Si jo dobil? Kaj sem rekel? ... v siru preostale siraške in je... kje naj berem dalje? Margot, si ti izrezala tu en list iz leksikona; to je nezaslišano — kdo je stikal po knjižni omari? Otroci...? Zakaj ne zaklepaš omare, ta je dobra — stokrat sem ti že rekla, da jo ti zaklepaš..." — "Pustite to; ste zdaj slišali? Vasa razlaga je bila napačna. Moja je bila pravilna." — "Vi ste rekli, da se sir ohlaja!" — "Vi ste rekli, da se sir segreva!" — "No torej, potemtakem niste zili niti besede o ogljikovi kislini sladkorne siraške, kakor pravi leksikon!" — "Kar pa si rekel ti, je bila sploh bedarija!" — "Kaj veš ti o siru? Še kozjega sira od starega holandca ne ločiš!" — "Jaz sem nemara več starega holandskega sira v svojem življenju pojedel kakor ti!" — "Nikar ne pljuvaj, kadar govoriš z menoj!"

Zdjaj govorijo vsi hkratu.

Slišati je:

— "Prosim, da se obnašate bolj dostojno, kadar si moj gost!" — "Kislavost sladkorne siraške..." — "prav nikakih predpisov ne deliš..." — "Švicarski sir — to že! Emendolci sir pa ne!" — "Tu nisi doma v svoji hiši! Tu so dostojni ljudje..." — "Kako neki?" — "Prekliči to besedo! Takoj jo prekliči! V svoji hiši ne dovolim, da bi žali moje gostje! Takoj ven iz moje hiše!" — "Vesel sem, da lahko grem — ni mi treba tvoje čorbaste večerje!" — "In da mi nikoli več ne prestopiš mojega praga!" — "Gospoda moja, to je pa vendar že..." — "Vi pa sploh držite jezik za zobmi — vi ne spadate v rodbino!" — "Nak, tega pa še nisem nikoli zajtrkovala!" — "Jaz kot trgovca!" — "Tak poslušajte me vendar: V vojni smo imeli tak sir..." — "Fi go je bila to sprava! Prav vseeno je, pa če te raznese: osleparili ste nas in ko umrem, ne boš prestopil praga moje hiše!" — "Lizun, podrepanik, zaradi dedščine se jim ližeš!" — "Si mar to..." — "Jaz pa ti povem kar na glas, naj vsi slišijo: Podprenik! Tako! In zdaj pojdi in me toži!" — "Baraba! Čisto navadna baraba, nič čudnega pri takem očetu!" — "Pa tvoja? Kdo je pa tvoja? Kje si pa ti iztaknil svojo staro?" — "Ven! Baraba!" — "Kje je moj klobuk? V takšni hiši moraš paziti na svoje stvari!" — "O tem bo še sodišče spregovorilo svojo besedo! Baraba!" — "Tudi vi me pišite v..."

Na vratih se pojavi Ema in o-znani: "Milostiva, servirano je!"

Stiri privatne tožbe zaradi žalitve. 2 spremenjeni oporoki. 1 odpovedana trgovska zveza. 3 odpovedane hipoteke. 3 tožbe pa premičnine: skupen gledališki abonement, gugalni stol, kopalna kad na elektriko. 1 gospodarjeva tožba za izselitev.

Na prizorišču ostaneta klavirni emendolec in majhen fantek, ki dviga svoje debele ročice k nebu in kriči na vse grlo, obtožuje vseмир:

"Mama! Kako to, da ima sir luknje?" (Poslovenil Mile Klopčič.)

Listen to and Advertise over PALANDECH'S YUGOSLAV RADIO Folk Songs and Music Tamburitz Orchestra Station WWAK, Every Sunday 1 to 2 505 S. Clark St., Chicago — Mar. 1936

HUMOR

Poznavalec

Hotelski ravnatelj ob vhodu hotela: "Kakor sem slišal, ste inženir?"

"Da. Prišel sem vam ponuditi svoj najnovejši izum. Pripravo, ki bo z njo lahko vsak gost sam v nevarnosti ognja splezal iz najvišjih nadstropij na tla."

"Čudovito. To si moram ogledati. Samo, hm... ali ne bi že vnaprej poravnali svoj račun?"

Ponoči...

"Menim," pravi prvi, zašla na pokopališče. Tam namreč neki nagrobni nik."

"Poglej, kdo tukaj pri Prijatelju priže vžigalnik. 'Sto dvajset jih je imelo.' In kako se je pisalo?"

Nova vžigalica...

"Milj se je pisal, Milj dona!"

Pozno ponoči dva Angli...

šita pot.

"Menim," pravi prvi, zašla na pokopališče. Tam namreč neki nagrobni nik."

"Poglej, kdo tukaj pri Prijatelju priže vžigalnik. 'Sto dvajset jih je imelo.' In kako se je pisalo?"

Nova vžigalica...

"Milj se je pisal, Milj dona!"

Pozno ponoči dva Angli...

šita pot.

"Menim," pravi prvi, zašla na pokopališče. Tam namreč neki nagrobni nik."

"Poglej, kdo tukaj pri Prijatelju priže vžigalnik. 'Sto dvajset jih je imelo.' In kako se je pisalo?"

Nova vžigalica...

"Milj se je pisal, Milj dona!"

Pozno ponoči dva Angli...

šita pot.

"Menim," pravi prvi, zašla na pokopališče. Tam namreč neki nagrobni nik."

"Poglej, kdo tukaj pri Prijatelju priže vžigalnik. 'Sto dvajset jih je imelo.' In kako se je pisalo?"

Nova vžigalica...

"Milj se je pisal, Milj dona!"

Pozno ponoči dva Angli...

šita pot.

"Menim," pravi prvi, zašla na pokopališče. Tam namreč neki nagrobni nik."

"Poglej, kdo tukaj pri Prijatelju priže vžigalnik. 'Sto dvajset jih je imelo.' In kako se je pisalo?"

Nova vžigalica...

"Milj se je pisal, Milj dona!"

Pozno ponoči dva Angli...

šita pot.

"Menim," pravi prvi, zašla na pokopališče. Tam namreč neki nagrobni nik."

"Poglej, kdo tukaj pri Prijatelju priže vžigalnik. 'Sto dvajset jih je imelo.' In kako se je pisalo?"

Nova vžigalica...

"Milj se je pisal, Milj dona!"

Pozno ponoči dva Angli...

šita pot.

"Menim," pravi prvi, zašla na pokopališče. Tam namreč neki nagrobni nik."

"Poglej, kdo tukaj pri Prijatelju priže vžigalnik. 'Sto dvajset jih je imelo.' In kako se je pisalo?"

Nova vžigalica...

"Milj se je pisal, Milj dona!"

Pozno ponoči dva Angli...

šita pot.

"Menim," pravi prvi, zašla na pokopališče. Tam namreč neki nagrobni nik."

"Poglej, kdo tukaj pri Prijatelju priže vžigalnik. 'Sto dvajset jih je imelo.' In kako se je pisalo?"

Nova vžigalica...

"Milj se je pisal, Milj dona!"

Pozno ponoči dva Angli...

šita pot.

"Menim," pravi prvi, zašla na pokopališče. Tam namreč neki nagrobni nik."

"Poglej, kdo tukaj pri Prijatelju priže vžigalnik. 'Sto dvajset jih je imelo.' In kako se je pisalo?"

Nova vžigalica...

"Milj se je pisal, Milj dona!"

VELIKA KUHARICA

Poznavalec

Hotelski ravnatelj ob vhodu hotela: "Kakor sem slišal, ste inženir?"

"Da. Prišel sem vam ponuditi svoj najnovejši izum. Pripravo, ki bo z njo lahko vsak gost sam v nevarnosti ognja splezal iz najvišjih nadstropij na tla."

"Čudovito. To si moram ogledati. Samo, hm... ali ne bi že vnaprej poravnali svoj račun?"

Ponoči...

"Menim," pravi prvi, zašla na pokopališče. Tam namreč neki nagrobni nik."

"Poglej, kdo tukaj pri Prijatelju priže vžigalnik. 'Sto dvajset jih je imelo.' In kako se je pisalo?"

Nova vžigalica...

"Milj se je pisal, Milj dona!"

Pozno ponoči dva Angli...

šita pot.

"Menim," pravi prvi, zašla na pokopališče. Tam namreč neki nagrobni nik."

"Poglej, kdo tukaj pri Prijatelju priže vžigalnik. 'Sto dvajset jih je imelo.' In kako se je pisalo?"

Nova vžigalica...

"Milj se je pisal, Milj dona!"

Pozno ponoči dva Angli...

šita pot.

"Menim," pravi prvi, zašla na pokopališče. Tam namreč neki nagrobni nik."

"Poglej, kdo tukaj pri Prijatelju priže vžigalnik. 'Sto dvajset jih je imelo.' In kako se je pisalo?"

Nova vžigalica...

"Milj se je pisal, Milj dona!"

Pozno ponoči dva Angli...

šita pot.

"Menim," pravi prvi, zašla na pokopališče. Tam namreč neki nagrobni nik."

"Poglej, kdo tukaj pri Prijatelju priže vžigalnik. 'Sto dvajset jih je imelo.' In kako se je pisalo?"

Nova vžigalica...

"Milj se je pisal, Milj dona!"

Pozno ponoči dva Angli...

šita pot.

"Menim," pravi prvi, zašla na pokopališče. Tam namreč neki nagrobni nik."

"Poglej, kdo tukaj pri Prijatelju priže vžigalnik. 'Sto dvajset jih je imelo.' In kako se je pisalo?"

Nova vžigalica...

"Milj se je pisal, Milj dona!"

Pozno ponoči dva Angli...

šita pot.

"Menim," pravi prvi, zašla na pokopališče. Tam namreč neki nagrobni nik."

"Poglej, kdo tukaj pri Prijatelju priže vžigalnik. 'Sto dvajset jih je imelo.' In kako se je pisalo?"

Nova vžigalica...

"Milj se je pisal, Milj dona!"

Pozno ponoči dva Angli...

šita pot.

"Menim," pravi prvi, zašla na pokopališče. Tam namreč neki nagrobni nik."

"Poglej, kdo tukaj pri